

Åbo Akademi

Påverkan i kommunen – hur fungerar beslutsfattandet i praktiken?

Linnéa Henriksson 28.04.2026

Disposition

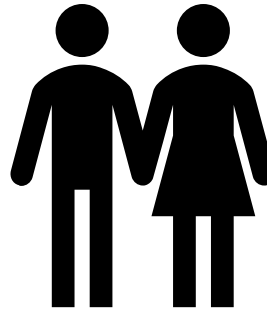
1. Rätt tid och plats – så påverkar du kommunala beslut
2. Så når byns röst fram – samarbete med beslutsfattare
3. Så hörs byns röst! Utlåtande, initiativ och andra vägar

(Jfr rubrikerna för motsvarande tillfällen på finska.)

Riksdag och regering

Välfärdsområdet

Edit och Uno

Kommunen

Civilsamhälle

Vem för öns / byns röst?

Kommunalt beslutsfattande

- Fullmäktige, styrelse och nämnder – olika ärenden behandlas i olika organ / på olika nivåer, vilket ibland avgörs i lagstiftning men oftast i kommunens förvaltningsstadga.
- (Nästan) Alla ärenden som kommer till fullmäktige har tidigare behandlats i styrelsen och ibland också i en nämnd. Ju tidigare man påverkar processen, desto bättre.
- Beslut fattas på beredning och beredningen måste alltid komma med ett förslag. Det är vanligast att beslut fattas i enlighet med beredningen.
- Föredragningslistor är offentliga – men ärenden ser ofta annorlunda ut på en lista än till exempel i en tidningsartikel.

När är rätt tidpunkt?

Ärenden som inbegriper pengar, avgörs (oftast) i samband med budgeten. Budgeten godkänns i (november-) december.

Investeringar avgörs också i budgeten (till exempel renoveringar, nybyggnation).

Kommunens strategi, servicenätsplan, byggnadsordningen, planläggningsprogram, olika program och planer uppdateras kanske en gång per mandatperiod. De kan innehålla principiellt viktiga skrivningar - eller säger något om hur kommunen tänker kring en sak.

Markplanering har mycket långa planeringscykler. Generalplaner gäller i decennier.

Upphandlingar kan ha helt olika perioder.

Verktyg

- Utlåtande om ärenden där sådana efterfrågats (till exempel planläggningsfrågor, andra) – när man vill uttala sig om något specifikt projekt som är på gång
- Initiativ – när man vill få upp någonting på agendan
- Träffa beslutsfattare (politiker eller tjänstepersoner) – när man vill berätta för dem om någon omständighet
- Insändare – när man vill ge någonting synlighet
- Upprop, namnlistor – när man vill visa bredden bakom om åsikt eller engagera folk
- Brev, mail – när man vill berätta vad man tycker i någon fråga
- Samtal – när man vill tala med någon om vad man tycker
- Ställa upp i val!
- Besvär – om ett beslut fattats på fel grunder

**

- Fullmäktigeledamöter kan lämna in motioner, där man uppmanar styrelsen att vidta åtgärder. (Fungerar som initiativ men har större tyngd.)

Påverkan på kort och lång sikt

Påverkan på kort sikt är ofta en reaktion på ett förslag man inte tycker om, där själva saken står i centrum.

Påverkan på lång sikt handlar om att bygga relationer och förståelse.

- Bjuda in politiker, några i taget, för att visa hur förhållandena ser ut.
- Tala med politiker (ringa, träffa) för samma ändamål.
- Bjuda in kommunala tjänstepersoner för att höra vad som är på gång.
- Med existerande relationer kan det vara lättare att undvika de värsta missförstånden. Det är alltid enklare att påverka saker om man inte behöver säga nej, rädsla eller släcka bränder.
- Med existerande relationer har man etablerat en part att tala med, vilket gör att både beredning och politiker har någon att fråga.

Många frågor avgörs inte i kommunen

Många frågor avgörs på statlig nivå – samma påverkan gäller i förhållande till staten. (Notera öppenhetsregistret om man vill påverka riksdagsledamöter och statens myndigheter.)

Man kan också påverka frågor som staten avgör tillsammans med kommunen:

(Några exempel jag minns)

- Utlåtande om skärgårdslagen.
- Utlåtanden om färjeförbindelser eller behov av vattentransport.
- Utlåtanden om fartbegränsningar på vissa vattenområden.
- Utlåtanden (och bara åsikter) om prioriteringar gällande vägar, broar och annan statlig infrastruktur.
- Utlåtande om lagförslag, där kommunerna får ge utlåtande.

- Se till att kommunens planering är färdig, när staten har extra medel för broar, korsningar, vägsträckor.

Har ni ett klart budskap?

- Vet ni vad ön/byn vill?
- Lista 2-4 viktiga saker och upprepa dem.
- Om ni inte upplyser beslutsfattare om vad ni behöver, är det svårt för dem att beakta era behov.

Beslutsfattare är sällan dumma

- Tråkiga beslutsförslag beror inte nödvändigtvis på att politiker eller tjänstepersoner vill just er ö eller by illa.
- Förslag om stängning av skola beror sällan på att politiker och tjänstepersoner inte skulle inse att den är viktig.
- Kommuner är trängda idag och i tråkiga beslut försöker man minimera de som berörs. Det leder till att små orter drabbas oftare. (Olika jämlikhetssyn leder till olika resultat...)
- Ärenden kommer snabbt på. Om det inte finns färdiga alternativ, så går man lätt på beredningen.

- Man kan försöka föreslå möjligheter för orter att reagera. 'Om antalet är under 20 elever tre år i rad...'. → Då har det lokala samhället något att arbeta för.
- Ju mer funktioner i samhället koncentreras, desto viktigare blir civilsamhällets roll på små ställen, som röst för dem som bor där.

Jo, man måste kunna bo här också!

Finlands svenska universitet

Ett högklassigt universitet i Finland